

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО

Навчально-науковий інститут педагогіки, психології, підготовки
фахівців вищої кваліфікації

Відділ аспірантури і докторантури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
проф. Лазаренко Н. І.

2022 року

ПРОГРАМА

додаatkового вступного випробування (співбесіди)

зі спеціальності 015 Професійна освіта

підготовки доктора філософії

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність 015 Професійна освіта

освітньо-наукова програма Теорія і методика професійної освіти

Вінниця – 2022 рік

УДК 378.091.27.046-021.68-021.632(073)

Д 60

Розробники:

Гуревич Роман Семенович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації;

Шевченко Людмила Станіславівна, доктор педагогічних наук, професор, кафедра інноваційних та інформаційних технологій в освіті.

Рецензенти:

Петрук В. А., доктор педагогічних наук, професор, Вінницький національний технічний університет;

Клочко О. В., доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

Програма додаткового вступного випробування зі спеціальності 015 Професійна освіта (співбесіди) до аспірантури з підготовки доктора філософії за освітньо-науковою програмою «Теорія і методика професійної освіти» галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта / Р.С. Гуревич, Л. С. Шевченко. Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. 2022. 9 с.

Програма додаткового вступного випробування зі спеціальності 015 Професійна освіта (співбесіди) до аспірантури складена відповідно до освітньо-наукової програми «Теорія і методика професійної освіти» підготовки доктора філософії галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта. Додаткове вступне випробування дозволяє виявити рівень підготовленості й здатності до науково-дослідницької та експериментально-дослідницької діяльності в галузі теорії і методики професійної освіти, розкрити концептуальне бачення особистістю сучасних освітніх, педагогічних проблем, особливостей наукових, практико орієнтованих підходів до їх вирішення, напрямів проектування, визначення шляхів і способів організації освітнього процесу в закладах освіти.

Програма розглянута і схвалена на спільному засіданні кафедр інформаційних технологій й інноваційних технологій в освіті і педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

Протокол від « ___ » _____ 202_ року № _____

Програма розглянута і схвалена на засіданні навчально-методичної комісії Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації

Протокол від « ___ » _____ 202_ року № _____

Програма розглянута і схвалена на засіданні вченої ради Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації

Протокол від « ___ » _____ 202_ року № _____

ВСТУП

Відповідно до Правил прийому до аспірантури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського особам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в дипломі магістра (спеціаліста), рішенням Приймальної комісії університету призначається додаткове вступне випробування зі спеціальності (співбесіда) відповідно до змісту галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 015 Професійна освіта.

Додаткове вступне випробування зі спеціальності (співбесіда) до аспірантури спрямоване на визначення знань здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта, здатності до здійснення педагогічної, науково-дослідницької і дослідно-експериментальної діяльності в галузі теорії і методики професійної освіти.

Програма додаткового вступного випробування зі спеціальності 015 Професійна освіта (співбесіди) складається з розділів:

Розділ 1. Науково-теоретичні та нормативно-правові засади професійної освіти

Розділ 2. Неперервна професійна освіта. Концепція освіти впродовж життя

Розділ 3. Концептуальні засади розвитку професійної освіти в Україні, напрями її інтеграції в європейський освітній простір

Розділ 4. Освітня інноватика. Активні й інтерактивні педагогічні технології у професійній освіті

1. Мета, завдання та вимоги до знань та вмінь

1.1 *Метою* додаткового вступного випробування зі спеціальності 015 Професійна освіта (співбесіди) є виявлення ступеня обізнаності вступника у галузі теорії і методики професійної освіти, функціональних знань методологічних основ, законів, закономірностей, принципів, провідних освітніх концепцій, інноваційних підходів до організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти.

1.2 *Основними завданнями* додаткового вступного випробування зі спеціальності 015 Професійна освіта (співбесіди) є діагностика наукової ерудиції майбутнього здобувача наукового ступеня (знання науково-теоретичних та нормативно-правових засад професійної освіти та неперервної професійної освіти; концептуальних засад розвитку професійної освіти в Україні, напрямів її інтеграції в європейський освітній простір; особливостей розроблення та впровадження в освітній процес інноваційних технологій).

Проходячи співбесіду, майбутній аспірант має:

– показати ґрунтовні *знання* тенденцій і особливостей розвитку вищої професійної освіти в Україні і світі, теоретико-методологічних проблем

розвитку професійної освіти в Україні й закордоном; основних понять і проблем загальної, професійної педагогіки, дидактики, методики викладання, змісту професійної та психолого-педагогічної підготовки у закладах професійної освіти (в єдності теорії і практики), особливостей інноваційного педагогічного досвіду; теорії та методики викладання у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти; праця вітчизняних і зарубіжних науковців з питань професійної освіти і розвитку педагогічного знання;

– виявити *вміння* аналізувати тенденції розвитку освіти й педагогічної науки в сучасному світовому освітньому просторі; творчо характеризувати педагогічні теорії, виявляти зв'язки і суспільні залежності здобутків професійної педагогіки; доцільно використовувати у професійній діяльності традиційне педагогічне знання та освітню інноватику; прогнозувати основні шляхи розвитку вищої професійної освіти в Україні й світовому освітньому просторі.

2. Інформаційний обсяг програми додаткового вступного випробування зі спеціальності 015 Професійна освіта (співбесіда)

Розділ 1. Науково-теоретичні та нормативно-правові засади професійної освіти

Основне законодавче поле освітньої галузі. Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998, зі змінами від 05.11.2020), Закон України «Про вищу освіту» (2014), Закон України «Про фахову передвищу освіту» (2019). Стратегія розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в Україні. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії і доктора наук». Інші нормативно-правові документи, що регулюють діяльність системи освіти, визначають основні напрями її реформування.

Державотворча функція освіти. Державні стандарти професійної освіти. Ліцензування і акредитація освітніх програм. Національна система та Національна рамка кваліфікацій. Галузеві рамки кваліфікацій.

Основні категорії професійної педагогіки (професійна освіта, професійне навчання, професійний розвиток особистості, професійне самовдосконалення), їх характеристика. Особливості професійної освіти і педагогіки: взаємозв'язок і наступність загальної та професійної освіти; компетентнісний характер професійної освіти, єдність теорії і практики у професійній освіті, наукове підґрунтя професійної освіти, контекстність професійної освіти. Готовність до професійної діяльності. Критерії та рівні готовності до професійної діяльності. Професійно-педагогічна культура, партнерська педагогічно доцільна морально-естетична суб'єкт-суб'єктна взаємодія як чинники ефективності технології професійного навчання.

Розділ 2. Неперервна професійна освіта. Концепція освіти впродовж життя

Фундаментальні принципи та основні суперечності розвитку сучасної професійної освіти. Глобалізація освітніх процесів. Світовий освітній простір. Відкрите освітнє середовище. Концепція освіти впродовж життя. Формальна, неформальна та інформальна освіта.

Національна освіта як соціокультурне явище. Парадигмальний розвиток освітніх процесів і педагогічного знання. Освіта в контексті глобалізації. Інтернаціоналізація системи національної освіти.

Система освіти України. Неперервна освіта як філософська і педагогічна категорія. Світові тенденції в організації неперервної освіти. Тенденції розвитку неперервної освіти в Україні. Технологізація освіти в історичній неперервності. Організаційно-педагогічні засади трирівневої освіти в Україні та світі. Вища освіта. Післядипломна освіта. Дистанційна освіта. Самоосвіта.

Розділ 3. Концептуальні засади розвитку професійної освіти в Україні, напрями її інтеграції в європейський освітній простір

Розвиток професійної освіти в умовах сучасних освітньо-інтеграційних процесів. Пріоритетні напрями реформування професійної освіти в Україні. Світові тенденції розвитку професійної і професійно-педагогічної освіти. Компетентнісні засади сучасної професійної освіти, її контекстність. Інноваційні процеси в розвитку професійної освіти, орієнтування на запити світового ринку. Ідея гуманізації професійної освіти. Принципи гуманізації професійної освіти: гуманітаризація, фундаменталізація, системність, інтегративність, міждисциплінарність, діяльнісна спрямованість; національний характер, світова орієнтація.

Тенденції розвитку неперервної професійної освіти в Україні: педагогіка, андрагогіка, герогогіка.

Сучасний стан і шляхи забезпечення якості освіти в Україні. Моніторинг якості освіти: поняття, сутність, структура. Види моніторингу. Сутність освіти для сталого розвитку. Проблема академічної прозорості та доброчесності в сучасному освітньо-науковому просторі.

Єдність освіти і науки. Навчання на дослідницькій основі. Методи залучення молоді до науково-дослідної роботи.

Автономія та академічні свободи закладів вищої освіти. Академічна мобільність та конкурентоспроможність фахівців. Полікультурна освіта: сутність, принципи, тенденції. Напрями інформатизації освіти. Сучасні цифрові технології навчання.

Духовна культура сучасної молоді. Ціннісні основи розвитку особистості. Аксіологічні засади професійно-педагогічної освіти. Акмеологічні орієнтири сучасної професійної освіти. Впровадження сучасних освітніх технологій у професійну освіту.

Особливості організації освітньо-наукового процесу у закладах вищої освіти. Проектування освітнього середовища ЗВО. Інноваційні основи

освітнього процесу у професійній освіті. Психолого-педагогічні засади партнерської взаємодії викладача і студента. Науково-методичний супровід освітнього процесу у ЗВО.

Розділ 4. Освітня інноватика. Активні й інтерактивні педагогічні технології у професійній освіті

Сутність і зміст освітньої інноватики у професійній освіті. Інноваційна активність. Педагогічна неологія. Закономірності перебігу інноваційних процесів (закони необоротності стабілізації педагогічного середовища, обов'язкової реалізації інноваційного процесу, стереотипізації педагогічних інновацій). Інноваційна освіта, інноваційна мета освіти, інноваційне навчання. Освітній заклад інноваційного типу. Інноваційний потенціал закладу професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Інноваційне освітнє середовище. Проектування та впровадження освітньої інноватики в процес професійної підготовки. Педагогічна аксіологія, праксеологія.

Інноваційні процеси в освіті. Критерії інноваційної діяльності (новизна, наукова достовірність, ефективність, прогностичність). Критерії впровадження інновацій у освітній процес закладу освіти (доцільність, освітня ефективність, доступність, творчість, техніко-економічні та дидактичні можливості). Класифікація технологій навчання. Традиційні та інноваційні технології навчання у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Цифрові технології навчання – мета, завдання та особливості застосування у закладах освіти. Дистанційне навчання у закладах і освіти України. Сутність активного та інтерактивного навчання, його цілі та завдання (ситуативне моделювання, портфоліо, кейси, тьюторіали, ділові ігри тощо).

Індивідуалізація професійної освіти. Індивідуальний освітній запит. Автономне навчання. Індивідуальна освітня траєкторія, індивідуальна освітня програма. Супровід у професійній освіті (консалтинг, модераторство, фасилітаторство, тьюторство).

3. Критерії та методи оцінювання

Метод оцінювання – *співбесіда*.

Додаткове вступне випробування зі спеціальності 015 Професійна освіта (співбесіда) оцінюється за шкалою «допущений» / «не допущений». Вступник, який отримав оцінку «не допущений», до участі в наступних вступних випробуваннях та у конкурсному відборі не допускається.

Оцінка	Критерії оцінювання
допущений	вільне оперування інтегрованими педагогічними знаннями, здатність підтримати проблемну дискусію, виявити професійну ерудицію в передбачуваній сфері наукового дослідження, поінформованість щодо найбільш важливих педагогічних ідей, які висловлювалися в минулому та є предметом сучасних наукових дискусій, володіння поняттєво- категоріальним апаратом сучасної професійної педагогіки.

	Наявність науково-аналітичних здібностей, здатності виокремлювати актуальні педагогічні факти, явища, події, використовувати теоретичні знання як основу й метод пізнання, виявляти проблеми для здійснення актуальної науково-педагогічної діяльності, комбінувати знання для більш глибокого розуміння проблем і збагачення професійних знань. Уміння розробляти програму і методику наукового дослідження з формуванням комплексу доцільних наукових (теоретичних і емпіричних) методів;
не допущений	відсутність знань науково-теоретичних джерел та основних проблем обраної наукової спеціальності, неточні відповіді на питання білетів, нерозуміння сутності проблеми, що обговорюється, нездатність відповісти на основні та додаткові запитання, відмова давати відповідь й виконувати екзаменаційне завдання.

4. Рекомендована література

Основна

1. Бойчук В. М. Методика професійного навчання : навч. посібн.; за ред. проф. Р.С. Гуревича. Вінниця : ТОВ «ДІЛО», 2018. 437 с.
2. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М., Ковальчук Л. І. Основи наукових досліджень у галузі педагогіки: підручник. Тернопіль : Крок, 2017. 340 с.
3. Гириловська І. В. Теорія і практика моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників: монографія. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2020. 304 с.
4. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
5. Гуревич Р.С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах. Вінниця, 2010. 410с.
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. К. : Юрінком інтер, 2008. 1040 с.
7. Зайченко І. В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі: навчальний посібник. 2-е вид., переробл. і доп. К. : Видавництво Ліра-К., 2017. 456 с. URL: <http://lirak.com.ua/preview/12230.pdf>.
8. Ієвлєв О. М. Професійно-педагогічна мобільність викладача : навч. посібн. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 136 с.
9. Інформаційно-комунікаційні технології у професійно технічній освіті: монографія / [А. М. Гуржій, Р.С. Гуревич, М. Ю. Кадемія та ін.]; за ред. Гуржія А. М. у 2 частинах. Ч. 1. Вінниця : Нілан -ЛТД, 2016. 412 с.
10. Інформаційно-комунікаційні технології у професійно технічній освіті: монографія / [А. М. Гуржій, Р.С. Гуревич, М. Ю. Кадемія та ін.]; за ред. Гуржія А. М. у 2 частинах. Ч. 2. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. 376 с.
11. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи. URL: http://pidruchniki.com/18980908/pedagogika/konkretno-metodologichni_printsipi_pedagogichnih_doslidzhen.
12. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: монографія . К. : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. 125 с.
13. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи. Методологічне

підгрунтя педагогіки вищої школи. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/50345-13-metodologchne-pdruntya-pedagogki-vischo-shkoli.html>.

14. Особистісно-професійний розвиток учителя: погляди стейкхолдерів : монографія/ Акімова О.В., Фрицюк В.А. [та ін.]. Вінниця. ТОВ «Друк», 2020. 360 с.

15. Educationalists versus Politicians – Who Should Integrate Europe for Wellbeing of all Inhabitants, R. Kucha, H. Cudak (eds.). Łódź: Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk, 2017. 428 s.

16. European Commission/EACEA/Eurydice, 2019. Digital Education at School in Europe. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

17. North American scholars of comparative education: examining the work and influence of notable 20th century comparativists: edited by Erwin H. Epstein (Oxford Studies in Comparative Education, Series editor: David Phillips), London and New York, Routledge, 2020, 204 pp.

18. Staude, Edmund, «National Education Systems in the European Union» (2011). All Theses and Dissertations (ETDs). 458. URL: <https://openscholarship.wustl.edu/etd/458>.

19. Sustainable Education as a Way of Bringing People together – Multiple Stories From Europe, Vasil Haluziak, Ryszard Kucha, Anatoliy Vykhursch (eds.). Łódź: Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk, 2018. 426 s.

Додаткова

1. Інформаційно-комунікаційні технології у професійно-технічній освіті : монографія / за ред. академіка НАПН України Гуржія А. М. у 2 частинах. Ч. 1. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. 411 с.

2. Інформаційно-комунікаційні технології у професійно-технічній освіті : монографія / за ред. академіка НАПН України Гуржія А. М. у 2 частинах. Ч. 2. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. 375 с.

3. Модернізація змісту професійної освіти і навчання: теорія і практика : монографія / авт. кол. М. А. Вайнтрауб, А. М. Романова, І. А. Мося, Я. Ю. Білоконь та ін., за наук. ред. М. А. Вайнтрауб. К. : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2015. 328 с.

4. Носкова М. В. Інтернет-технології в діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу: монографія. Львів : Видавництво «Левада», 2017. 219 с.

5. Підготовка майбутніх учителів в освітньо-інформаційному середовищі закладів вищої освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій : монографія / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, В. М. Бойчук, та ін. ; за ред. академіка НАПН України Р. С. Гуревича. Вінниця : ТОВ Фірма «Планер», 2019. 564 с.

6. Професійно-педагогічна компетентність : навч. посіб. / за ред. І.Л. Холковської. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 308 с.

7. Радкевич В. О. Наукова платформа професійної освіти: сталий розвиток. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 3(1).

2021. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-17-1>.

8. Сергеева Л. М, Стойчик Т. І. Конкурентоздатність як умова професійного становлення фахівців : монографія. Дніпро : Журфонд, 2020. 181 с.

9. Системи оцінювання якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу : монографія / Радкевич В. О., Пуховська, Л. П., Бородієнко О. В. та ін. Житомир: «Полісся». 2018. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721252/>.

10. Сікорський П. І. Моделювання нових навчальних технологій у закладах вищої освіти : монографія. Львів: Сполом, 2020. 228 с.

11. Сікорський П. І. Теорія і практика управління навчальним закладом: підручник. Львів: «Сполом», 2019. 405 с.

12. Стандартизація професійної освіти: теорія і практика : монографія / Каленський, А. А., Лузан, П. Г., Ваніна, Н. М. Житомир: «Полісся». 2018. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/712845/>.

13. Стечкевич О. О. Організація уроків виробничого навчання: компетентнісний підхід: навч. посібн. Київ : Педагогічна думка, 2013. 128 с.

14. Теоретико-методологічні засади інформатизації освіти та практична реалізація інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері України : монографія / В. Ю. Биков, О. Ю. Буров, А. М. та ін. Київ: Компринт, 2019. 214 с.

15. Теорія і практика проектного навчання у професійно-технічних навчальних закладах : монографія / Аніщенко В. М., Артюшина М. В., Герлянд Т. М. та ін. Житомир: «Полісся». 2019. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718498/>.

16. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібн. / Базелюк О. В., Спірін О. М., Петренко Л. М., Каленський А. А., Майборода Л. А. Житомир : «Полісся». 2018. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713159/>.

17. Формування освітнього інформаційного середовища для підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах : монографія [Гуревич Р. С. , Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. та ін.] ; за заг. ред. Р. С. Гуревича. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2015. 425 с.

18. Холковська І. Л. Спеціальна педагогіка : навч. посібн. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. 216 с.

19. Холковська І.Л. Професійна компетентність викладача ЗВО : навч. посібник. Вінниця: «Твори», 2020. 304 с.

20. Шевченко Л. С. Підготовка майбутніх учителів технологій до інноваційної педагогічної діяльності : монографія. Вінниця : ТОВ «Друк», 2018. 392 с.

21. European Commission/EACEA/Eurydice, 2018. The Structure of the European Education Systems 2018/19: Schematic Diagrams. Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

22. Modern higher education in the context of european integration challenges: колективна монографія / М. Kryshchanovych, Н. Bushchak, V.

Vyhrushch, T. Horokhivska, and et. Chełmie : Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie, 2019. 192 c.

23. Shevchenko Liudmila. Methodological support of future handicraft teacher's training to innovative pedagogical activity : book. LAP LAMBERT Academic Publishing, 2018. 159 c.